

UNUTULMUŞLUĞUN KARANLIĞINDA BİR ŞAİR: ÂRİF DÜNDÂR ATAKER

Ersin ÖZARSLAN*

Öz

Bu yazıda edebiyat tarihlerinde adı geçmeyen ama millî edebiyat hareketi içinde cılız da olsa belli bir sesin sahibi olabilen şairlerden Ârif Düндâr tanıtılmış ve dergi sayfalarında kalan şiirlerinin metni verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ârif Düндâr, edebî şahsiyet, edebiyat tarihi, haltercümesi, derleme, metin tespiti.

Abstract

Ârif Düндâr, a Poet in the Darkness of Forgetting

In this article we mention poet Ârif Düндâr, a minor figure of the national literature movement but has a particular voice. We introduced to him as a poet and gave his works that remained in the literary journals.

Keywords: Ârif Düндâr, literary figure, literary history, magazines, biography, collecting poems, text detection.

Giriş

Türk Edebiyatının tam ve kâmil mânâda bir tarihi henüz, yazılmış değildir. Bu vadideki bütün teşebbüsler ya yarım kalmış, ya bütün devirleri, nesilleri ve eserleri hakkıyla kucaklayıp değerlendirememiş yahut da edebiyat tarihi adını taşımaktan ileri gidememiştir. Çünkü Türk Edebiyatı Tarihi'nin malzemesini eksiksiz olarak tespit edip ortaya koyma çalışmaları daha tamamlanamamıştır. Edebî şahsiyetleri ve eserlerini, bunların yanında edebî muhit, topluluk ve anlayışları değerlendiren monografilerin hazırlanması çalışmaları üniversitelerde iyi niyetle ama dağınık ve programsız bir hâlde yürütülmektedir. Bunca iyi niyet ve gayrete rağmen, daha birçok sanatkârın sağlıklı biyografisi bile ortada yoktur. Edebiyat tarihinde ikinci üçüncü derecede eser veren sanatkârların çoğu bu

---

*Doç. Dr., Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, ersinozarслан@gmail.com

durumdadır. Süreli yayınların sayfalarında kalan kalem ehlinde edebiyat araştırmacıları da tam anlamıyla haberdar değildir. Başka bir ifadeyle, Modern Türk Edebiyatı, bütün devirleriyle, şahıs ve eser bakımından da bütün cepheleriyle işlenmeyi ve değerlendirilmeyi, bunun için de evvel emirde malzemesinin tespitini beklemektedir.

Osmanlı'dan cumhuriyete Türk edebiyatının 1918-1930 yılları arasında vuku bulan edebî faaliyetlere popüler yahut akademik ilgiler söz konusu olmakla birlikte bu devrenin üzerinde de hakkıyla çalışıldığı, bibliyografyasının tespit edildiği ve malzemesinin ortaya çıkarıldığı söylenemez. Hâliyle dergi ve gazete koleksiyonlarının hangi kültür ve edebiyat değerlerini sakladığı da hâlâ meçhul durumdadır:

“...bu yıllarda yaşamış, şiirleri ve yazıları ile devrin sanat ve kültür faaliyetleri içinde yer almış ve içlerinden bir kısmı gerçekten de başarılı olmuş pek çok kalem sahibinin, hayatları, sanatları ve eserleri ile kültür ve edebiyat tarihi[n]e intikal etme şansını yakalayamadan bir köşede unutulmaya terkedildikleri görülür.” (Özbalcı 1993: IX)

Bu devrenin süreli yayınları gözden geçirildiğinde Cenab Muhiddin (Kozanoğlu), Tarık Emin, Reşat Cemal (Emek), Necibe (Kızılay), Daniş Remzi (Korok), Mebrure Sami (Koray), Kâzım Sevinç (Altınçağ), Mehmet Mesih (Akyiğit), Orhan Rızâ [Aktunç], Rıfkı Melül [Meriç], İdris Sabih (Gezmen), İrfan Emin (Kösemihaloğlu), İshak Refet (Işıtman), Muhyiddin Mekki, Mehmet Necip, Osman Nuri, Fahreddin Osman, Mahmut Muzaffer, İsmail Nâmi, Basrî Lostar, Sabiha Nûrinnisâ, Sâib Muallâ, Ertuğrul Emin, İhsan Mukbil, İsmail Nâmî, Süleyman Sıddık, Ali Hâdî, İbrahim Seyfî, Şinasi Gündoğdu ve bunlar gibi daha birçok sanatkâtın ihmal veya nisyanın karanlıklarında kaldığı görülür.

Hayatı ve edebî faaliyetleri ihmalin ve unutulmuşun karanlıklarında kalan şairlerden biri de, Dergâh mecmuasıyla edebiyat dünyasına girmiş ve daha sonra Düşünce, Millî Mecmua ve Hayat mecmualarında neşredilen bazı hamasî şiirleriyle belli bir ilgi uyandırıp kendinden söz ettirmiş olan Ârif Dünder'dir.

ÂRİF DÜNDER'İN HAYATI ETRAFINDA

Ârif Dünder, adı edebiyat tarihlerinde geçen bir kalem sahibi değildir. Bugünün okuyucusu ve araştırmacısı için bile bütünüyle meçhul bir simadır. Bir iki bibliyografik çalışmada edebî devir, edebî nesil veya edebî faaliyet kümelenmesi dolayısıyla isimler zikredilirken, aralarında Ârif Dünder da bulunduğu için mecburen onun adı da isimlerden bir isim olarak zikredilmiştir:

“Mecmuada edebî nevilerden şiire de yer verilir. Yenikapı Mevlevihanesi şeyhlerinden Abdülbaki Dede, H. Ş., Osman Nuri, Hüseyin Siret, Orhan Rıza, Vâlâ Nurettin, Hasan Âlî, İ. Hikmet, Rıfki Melûl, Arif Dünder, Mehmet Necip, Mahmut Muzaffer, Mithat Cemal, İsmail Nami, Ahmet Muhtar, Mehmet Sıtkı, Necdet Rüşü ve Kemal mecmuada şiirleri neşredilen şairlerdir” (Özlük 2011: 334).

Bazı çalışmalarda ise, şiirinde işlediği konular dolayısıyla tematik sınırlar içine girdiği için zikredilmiştir. (Birinci 2000: 194-195; 2003: 114; Canatak 2009: 362, 531).

Arif Dünder’in, 1923 yılında Mehmet Mesih [Akyiğit]’in neşre başladığı Millî Mecmua’nın çıkışında daimî tahrir heyeti arasında yer alabilecek seviyede bir kalem ve itibar sahibi olduğunu söylemek gerekir. Bu husus Millî Mecmua’da neşredilen bir fotoğraf altı yazısında ifade edilmektedir. Türkiye’nin ilk foto muhabirlerinden Ferit İbrahim [Özgürar, öl.1953]’in çektiği bu fotoğrafın resimaltı yazısına göre Millî Mecmua’nın “Dâ’imî Tahrir Hey’eti” şu isimlerden teşkil olunmuştur: Millî Mecmua’nın sahibi ve müdürü Mehmed Mesih [Akyiğit], Dârülfünûn Felsefe Târihi Müderrisi Mehmed Emîn [Erişirgil 1891-1965], Rûhiyât Müderrisi Mustafa Şekib [Tunç 1886-1958], Etfâliyât Müderrisi Ali Haydar [Taner 1883–1956], Şehâbeddîn [Uzluk 1900-1989], Mahmûd Râgıb [Gâzîmihal 1900-1961], Ârif Dünder, Orhan Rızâ [Aktunç] ve Hasan ‘Âli [Yücel 1897- 1961] beyler... Bu fotoğraftaki kişilerden bazılarının daha sonraki yıllara uzanan hayatları, bir şekilde takip edilebilmesine rağmen, kaynaklarda Ârif Dünder’in hayatının tamamı bir yana, doğum ve ölümü hakkında bile şu veya bu şekilde bir işarete, bir bilgi kııntısına rastlanmaz.

Yaşadığı, edebî faaliyetlerde bulunduğu ve eser verdiği, bilinmesine, hatta fotoğrafları basılmış olduğu için fizikî portresi bile ortada olmasına rağmen, soyu, sopu, ailesi, evlâdüiyâli, tahsili, işi, mesleği, meşguliyeti ve memmleketi gibi hususlar şimdilik bütünüyle karanlıktadır.

Başka bir ifadeyle Millî edebiyat hareketi içerisinde eser veren ve şiirlerini bu hareketin sözcüsü olarak değerlendirilebilecek dergilerde yayımlayan Ârif Dünder, bütün cepheleri ve bütün çehreleriyle bilinen ve tanınan bir sima değildir. Bugün itibariyle adından, manzumelerinden ve fotoğraflarından başka elimizde Arif Dünder’in hayatına ve eserine dair bir malumat yoktur.

Hakkında malumat bulunmayan şahsiyetler üzerine çalışmak da bir bakıma iğne ile kuyu kazmak gibi meşakkatli bir iş olduğu için araştırmacıların umumiyetle böyle kişilerden uzak durması, onlarla

ilgilenmemesi pek de garip karşılanacak bir durum olmamalı. Arif Dünder ve edebî faaliyeti hakkında müstakil bir çalışma bulunmamasının sebeplerinden birinin de bu kaynak kıtlığı olsa gerek.

Ârif Dünder ve edebî faaliyeti hakkında kaynakların gösterdiği karinelerin elverdiği kadarıyla şunlar söylenebilir: Ârif Dünder, yirminci asrın eşğinde veya başında doğan neslin mensubu olarak matbuata şiirleriyle intisap etmiş ve ilk şiirini Dergâh mecmuasında neşretmiştir. “Ârif Dünder” imzası, eğer daha öncesi yoksa ilk olarak Dergâh mecmuasının 15 Nisan 1337-1921 tarihli ilk nüshasında intişar etmiş olan «Edirne’de Sultan Selim Câmî’i» başlıklı şiirin altında yer almıştır. Garip olan husus Ârif Dünder imzasının Dergâh’ta bir daha görülmemesidir. Bu imza daha sonra birkaç manzume ile Düşünce mecmuası sayfalarında görülecektir.

Ârif Dünder, eserleriyle en çok ve en uzun süre Millî Mecmua’da görünür. Millî Mecmua’nın sadece şairi değil aynı zamanda “dâimî tahrir heyeti azâsı” olarak derginin yayımında da sorumluluk almış bir kalem erbabıdır. 1923-24 yıllarında bu mecmuada Ârif Dünder’in 19 şiiri yayımlanmıştır. Fakat 1 Kânûn-ı Sâni 1340’tan sonra yıllarca Millî Mecmua’da imzasına rastlanmaz. Fakat başka yerlerde de görülmez. Âdeta matbuattan çekilmiş gibidir. Yalnız 1927 yılında “Nedâmet” başlıklı şiiriyle Hayat mecmuasında görülür. Ârif Dünder’in imzası 1929 yılında, “Şirin Kızıma” başlıklı şiiriyle Millî Mecmû’a’da bir daha görülür(AD 1929: 35). Bu tarihten sonra Ârif Dünder adına tesadüf edilemez. Bu husus belki şairin matbuattan çekilmesi ile izah edilebilir.

Ârif Dünder’in Millî Mecmua çevresinde “dâimî tahrir heyeti azâsı” olarak faaliyet gösterdiği 1923-24 yıllarında o çevredeki yakınlıklarını ithaflarından hareketle tesbit etmek mümkündür.

Ârif Dünder *Fatih’in Önünde* adlı şiirini Mehmet Halid’e, *Deniz’in Cevabı*’nı Orhan Rıza’ya, *Beklenen Gün’ü* Zehra Kâmil’e, *Mani’yi* Kötek Manisi Şairine, *İntizar* adlı şiirini ise *Denizin Cevabı* mülhimesi’ne ithaf etmiştir. Buna karşılık Orhan Rıza da, *Öldüğüm Gece* adlı şiirini Arif Dünder’a ithaf etmiştir. Bu kişilerden Mehmet Halid’in meşhur halkiyat araştırmacısı Mehmet Halit Bayrı (1896-1958), Orhan Rıza’nın ise Galatasaray Lisesi edebiyat öğretmenlerinden ve edebiyat tarihçisi Orhan Rıza Aktunç olduklarını şairin bu iki zatla dostluk ve arkadaşlık seviyesinde bir beşerî münasebet yürüttüğünü söylemek yanlış olmaz.

Millî Mücadele yıllarında, Millî Edebiyat anlayışına sahip şair ve yazarlar, eserlerinde tarih şuurunu öne çıkarmışlardır. Millet hayatının çalkantılara düştüğü bu devrede tarihe yönelik kaçınılmaz olmuştur. Zaten milletlerin hayatında tarihe yönelik ve mefahire müracaat ya ihtişam

devirlerinde yahut da çöküş anlarında kesafet kazanır. İhtişam devirlerinde tefahür için tarihe yönelen milletler, çöküş devrinde tarih şuurunu yükseltmek ve istikbali temin için tarih içinde bir dayanak noktası bulmak, tarihten güç almak ve “mazide ataların ortaya koyduğunu hâl içinde torunların ortaya koyabileceği” düşüncesini yerleştirerek yığınlığı gayrete, ümitsizliği ümide çevirerek maneviyatı kuvvetlendirmek için yine tarihe yönelirler. Mütareke devrinde çöküş, dağılıp hatta yok oluş çizgisinde bir ümitsizliğe düşüldüğü için mandacılığın bile çare olarak görüldüğü ve sunulduğu bir devirde tarihe yönelen ve tarih şuurunu canlandırmak isteyenler arasında Arif Dünder da yer aldığı için, ansiklopedi maddelerinde adı zikredilmekle birlikte hayatına dair bir bilgiye tesadüf edilememektedir:

“Fatih Sultan Mehmed, İstanbul’la birlikte şairlerin konusudur. Özellikle İstanbul’un işgali şairlerimizi eski günlere götürmüştür. O günlerin hasretiyle yanıp tutuşurlar. Ali Ekrem, Yusuf Ziya, Halid Fahri, Âkil Koyuncu, Arif Dünder fetihli, Fatih’li, İstanbullu şairler yazan şairlerden bir kaçıdır.” (Tekin 1991: 211)

Ârif Dünder hakkında doğrudan bilgi verme, daha doğrusu şairin hayatını bir ansiklopedik madde olarak yazma ve neşretme teşebbüsünden de bahsetmek gerekir: Ârif Dünder’in yazdığı Millî Mecmûa’da şairler yayımlayan ve muhtemelen şairi tanıyan mutasavvıf, şair, edebiyat tarihçisi ve araştırmacısı Sadeddin Nüzhet Ergun (1901-1946), Ârif Dünder’ı ve şairini takdir etmiş olmalı ki *Türk Şairleri* adlı eserinin I. cildindeki maddeler arasına madde başı olarak almış, fakat madde muhtevasını buraya değil de “Dünder’a bak” şeklinde bir uyarıyla soyadına yönlendirir gibi, muhtemelen mahlas kabul ettiği, “Dünder” maddesine yönlendirmiştir. Eser tamamlanamadığı için “DÜNDAR, Ârif” maddesi yayımlanamamış ve Ârif Dünder’in hâl tercümesi o devirde böyle bir biyografi kitabına girememiş, edebî kamuoyu da şairin tam ve kâmil manada bir hâl tercümesinden mahrum kalmıştır. Aynı durum “Âkil Koyuncu” için de söz konusudur (Ergun 1936: 65, 38).

Bütün bunların yanında, 22 Mayıs 2013 tarihinde Ârif Dünder’in ismi, şair ve edebiyatla ilgili bir kişi olması hasebiyle anılmıştır. Edebiyat öğretmeni ve maarif bürokratlarından gazeteci Osman Akkuşak, 1960 senelerinde, İsmail Hami Danişmend (1899-1967)’in Şişli’deki evinde, her hafta katıldığı cumartesi sohbetlerinde tanıştığı kişilerden bahsederken Arif Dünder’dan da söz etmiştir. Akkuşak, Ârif Dünder’ı bir devlet adamı, “edebiyata hâkim bir eski vali” olarak hatırlamaktadır:

“İsmail Hami Danişmend’in Şişli’deki evinde her hafta cumartesi günü düzenlenen sohbe Hamdullah Suphi, Seyfi Orhon gelir, Raif Ogan, Fahreddin Kerim

Gökay gelirdi... Daha kimler gelmezdi ki... İsmail Hami Danişmend'in evinde çok yazar, şair, edebiyatçı ve devlet adamı ile tanıştık. 60'lı yıllarda her hafta giderdim. Bana 'Molla' derdi. Ben ortaya sualler atardım, müzakereleri kızıştırırdım. Arif Dünder diye edebiyata hâkim, eski valilerden birisi vardı. Bana bir gün 'Osman Bey çok zeki bir insansınız. Ortaya attığınız suallerle bu büyük edebiyatçıları meşgul ediyorsunuz.' dedi." (İnce ve Kul, 2013)

Osman Akkuşak'ın hatıraları arasında zikkrettiği bu zatın Dergâh, Düşünce, Millî Mecmûa ve Hayat, dergilerinde kalem tecrübeleri intişar eden, "Millî Mecmû'a hey'et-i tahririyesi azalarından" şâir Ârif Dünder olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü o devrede Ârif Dünder adıyla mâruf başka bir kalem sahibi yoktur. Öte yandan "Ârif Dünder" adının sık rastlanan, yaygın bir ad olmayışı da anılan şahsın şair Ârif Dünder olduğunu düşündüren kuvvetli bir karinedir.

Mehmet Güneş'in, "Hayat Mecmuasında Edebî Muhteva (Şiir-Hikâye, 1926-1929)" isimli yüksek lisans tezinin "Fihrist" kısmında "Nedâmet" başlıklı şiirin şairi Arif Dünder'in isminin yanına parantez içinde, kaynağını belirtmeden (ATAKER) soyadını eklediği görülmektedir (Güneş 2004: 347)¹.

Ârif Dünder Ataker'in tahsilini tamamladıktan sonra idare mesleğine intisap etmiş yurdun muhtelif bölgelerinde çalıştıktan sonra, 23 Ağustos 1950-17 Temmuz 1951 tarihleri arasında Aydın valisi olarak hizmet vermiş, 15 Ağustos 1951 tarihinde Antep valiliğine getirilmiş ve hükûmetin o sıradaki "valiler arasında tayin ve nakiller" tasarrufu uyarınca 23 Temmuz 1954 tarihinde Antep valisi iken emekliye sevk olunmuştur (Milliyet: 1954).

Ârif Dünder Ataker'in emeklilik günlerinde bir köşede oturmadığı, siyasetle ilgilendiği 13 Kasım 1955 tarihinde gerçekleşen Belediye Meclisi seçimlerinde İstanbul Kadıköy'den Demokrat Parti listesinden dördüncü sırada belediye meclisi üyeliğine aday oluşundan anlaşılmaktadır (Cumhuriyet 1955).

Ârif Dünder Ataker'in, eski valilerden ve Üçüncü Umumî Müfettiş Nizamettin Ataker'in amcazâdesi ve 13 Nisan 1962'de berhayat olduğu amcazâdesinin vefat ilanından anlaşılmaktadır (Cumhuriyet 1962).

¹ Güneş'in Ârif Dünder gibi bilinmeyen bir imzanın soyadını tespit etmesi yanında bilinen imzalardan Emin Recep Gürel, Fuat Ömer Keskinoğlu, Hamit Macit Selekler, Mehmed Sıdkî Akozan (Kesriyeli), Muhip Atalay [Ahmet Muhip Dranas], Reşit Süreyya Gürsey, Safvet Örfî Betin, Suat Derviş Baraner ve Celaleddin Tevfik Karasapan gibi imzaların soyadlarını tespit et(e)memiş olması, bu tahmin veya tespitinin ihtiyaten kabulünü gerektirmez.

ARİF DÜNDAR'IN ŞİİRİNE MÜTEDAİR

Bazı sanat adamlarının hayatları, sanatları ve eserleri her ne kadar edebiyat tarihçilerinin, biyografların ve münkkidlerin ilgisine mazhar olamasa da, eserleri bazan ister istemez bu ilginin odağına oturabiliyor. Ârif Dündâr da hayatı ve sanatı bakımından bir ilgi görmemekle birlikte, vatanî temleri terennüm ettiği bazı şiirleri ile araştırma konuları arasına giren bir şairdir.

Ârif Dündâr, millî edebiyat anlayışı vadisinde kaleme aldığı “Fatih'in Önünde” başlıklı şiiri ile dikkati çekmiş ve bu şiirle bir araştırmacının iki çalışmasında yerini almıştır. Dr. Necat Birinci “Millî Mücadele Devresi Şiirinde Tarihî Kadro”yu tesbite yönelik çalışmasında Ârif Dündâr'ın şiirini şöyle değerlendirebilir:

“Sakarya zaferinden sonra Fatih'i konu alan bir diğer şiir Arif Dündâr'ın Fatih'in Önünde manzumesidir.

Ülkenin düştüğü elim durumun ruhuna verdiği ıstrabı gecenin sükûnu ile dinlendiren şair, “şanlı devirleri hayal ederken” kendinden geçer ve girdiği rüya âleminde, önüne çıkan ve rehberler -ki bunların hepsi fetih sırasında şehit düşmüş askerlerdir- onu Fatih'in huzuruna götürürler. Hakan nuranî tahtına oturmuştur. Ulubatlı Hasan solundadır. Divandakilerin hepsi şehadet mertebesine ulaşmış ve murada ermiş kişilerdir. Gözlerinde fetih gününün hırsı hâlâ canlıdır. Şair Fatih'in önünde yere kapanır ve

«... Padişahım, affedin bizi,
«Yazdık kanımızla tarihimizi.»»

der. Bu ifade, Sakarya da dahil olmak üzere, fetihten bu yana Türk'ün macerasının özetidir. (Birinci 2000: 194-195)

Hâlbuki Ârif Dündâr'ın “Millî Mücadele Devresi Şiirinin “Tarihî Kadro”suna dahil edilmesi gereken iki şiiri daha vardır. Bunları ilki Dergâh mecmuasında çıkan “Edirne’de Sultan Selim Câmî’i” (AD 1921: 8), ikincisi ise Millî Mecmû’a’da neşredilen “Burak Reis” (AD 1921: 56) adlı şiirdir.

“Edirne’de Sultan Selim Câmî’i” Edirne’nin düşüşü ve esaret altına girişi karşısında şairin duyduğu elemi yansıtır. Şair Selimiye’yi sadece ulu bir İslâm mabedi olarak görmekle kalmaz, “ulu mabedim” diyerek muhatap aldığı mabedi benimseyip sahiplenir, şahsileştirir, kendinden bir parça yahut temellük edilmiş bir değer olarak idrâk eder. Şair Selimiyenin başına gelen felaketin şiddet ve derecesini, Selimiye’nin “minarelerinden göğe yükselen

ilâhî nidâlar altında” kubbesinin “bir türbeden daha” mahzun olduğunu hisse ve gönlünden yükselen hüznü Selimiye minarelerinden yükselen ilâhî nidâlarla birleştirerek Selimiye’nin salâsı olarak değerlendirir.

Şiirin ikinci bendi, Selimiye’nin ruhaniyetine karşılık Edirne üzerine çöken nasraniyet havasıyla İslâmiyetin garipliğidir. Çan sesleri, günlük kokuları ve esaret duyguları, Selimiye kubbelerini çınlatan hafızların gür seslerini iniltiye döndürmüştür. Artık hürriyetten mahrum Edirne’nin bahçelerinde çiçekler solmuş, şakıyan bülbüller susmuş, parlak kandillerin ışığı titremeye başlamış, ecdâdın en şanlı mirası olan camilerin boynu bükülmüş, Osmanlı’nın Rumeli’deki ikinci pâytahtı Edirne’yi baştan başa keder kaplamıştır. İşgalci Yunan askerinin nârâsı bütün seslere hâkim olmuştur. Keder içindeki şair, bu tahamülü imkânsız duruma göklerin bile ağladığından emindir.

Şair üçüncü bentte “Ey Koca Osmanlı, ey usta Sinân!” diye hem camiin mimarına hem de camiin ve devletin bânisine hitap ederek, ihtişam günlerinde ihtimali bile akla gelmeyen böyle felâketli günlerle yüzleşmeye isyan eder.

Osmanlı bayrağının vatan semalarından ineceğine, Türk yurdunun vîran olacağına ve Türklüğün şâheseri içinde “Yunan kralının sa’âdetiyeçün edilen du’âya” «Âmin!» deneceğine akıl sır ediremez. Fakat hakikatin sert yüzü şaire dayanılmaz bir azap verir. Mevcut durumu kabullenmesi imkânsızdır. Ümidini, gücünü çiğnenen gururundan, alır ve hırsından sızlayan yüreğini sol eliyle bastırarak ve sağ elini Kur’ân-ı Kerim üzerine koyarak müntakim olan Allah’a niyaz eder:

“Tanrı! Sen işit ey Rabb-i müntakim!
«Kinimin hudûdu, pâyanı yoktur!
«Öcünden geçtik îmânı yoktur!” (AD 1921: 8)

“Bahrî şehîdlerimizin mübârek ruhlarına” ithaf ettiği “Burak Reis” adlı şiirinde ise “hâl” ve “mâzî”yi hayalinde birleştirerek terennüm ettiği görülür.

Şiirin mübdii yahut şiirdeki “ben”, “içinde esrarlı bir korku” ile “denizin nuru ufukta sönerken” sahilden engine doğru” açıldığında, dalgaların o akşam vakti ağladığını müşahede eder. Dalgalara ağlama fiilinin izafe edilmesi dalgaların dolayısıyla da denizin teşhis sanatı vasıtasıyla insana kalbedilmesi, şiirdeki “ben”in duyduğu yakıcı kededer hissiyatının denize ve dalgalara da sirayet ettiğini ima ve ihsas ettiği görülür:

“Denizin sönerken ufukta nûru,
Sâhilden açıldım engine doğru;

İçimde esrârlı bir korku vardı,
Dalgalar, bu akşam ağlıyorlardı ...” (AD 1921: 56)

Fakat bu duygu hâli çok sürmez. “Denizin rengi git gide” kararı, “tılsımlı bir ses, vakûr âhengini suların üstünde bir an” gezdirdikten sonra: «–Dalgalar değildir, ben’im ağlayan!...» der.

Şiirdeki ben, “Bu meçhûl sadâyı birden duyunca, titreyerek, başını hulyâlı Marmara ufuklarına” çevirir ve Burak Reis’in hayali, tabiatın hakikatini değil şiirin hakikatini şiirin mübdiine bildirir: “Bildirdi «Burak»ın hayâlî bana”...

Burak Reis’in hayali, şiirdeki “ben’e, hayal değil de gerçek gibi görünmüştür. Devrin hakikatlerine tahammül edemeyen şair tarihin ve talihin dayattığı acı hakikate sırtını döner ve hayallerini gerçeğin yerine koyarak mevcut şartların ezici ağırlığından kurtulmak ve bu dayanılmaz yükü hafifletmek ister. Gerçeğin ağırlığından kurtulmanın tek çaresi hayale sığınmaktır.

Muhayyel Burak Reis’in, yüzü nurlu, ifadesi telaşlı ve gözleri yaşlıdır. Muhayyel kahraman ardında iki bin arkadaşıyla, yangın yerine dönen vatan için üzülmekte, ağlamaktadır. Muhayyel kahramanın kederi uzun sürmez ve başı bulutlara doğru yükselir ve her yer, göklerin kapılarının açıldığını zannettirecek kadar derin bir sükûna bürünür. Bu sessizlik içerisinde şairin derdi ruhlar tarafından paylaşılarak hafifletilir. Ardından bir ümit çağlayanı köpürerek şairi bütün tasalarından kurtarır:.

“Göklerden ‘aks etti ulu bir nidâ:
«Zafer va’d ediyor İslâm’a Hudâ ... »

Necat Birinci, yıllar sonra, “Milli Mücadele Dönemi Şiirinde İstanbul, Fetih ve Fatih” konulu çalışmasında Ârif Dünder’ı farklı bir üslupla, aynı iktibasla ve aynı şekilde değerlendirmiştir:

“Sakarya zaferinden sonra kaleme alınmış, Fatih Sultan Mehmed’i konu alan bir diğer şiir Arif Dünder imzasını taşır. Fatih’in Önünde başlıklı şiirde, ülkenin düştüğü elemli durumun ruhuna verdiği ıstırapı gecenin sükûnu ile dindirmeye çalışan şair şanlı devirleri hayal ederken kendinden geçer. Girdiği rüya âleminde, önüne çıkan ve hepsi de Fetih sırasında şehit düşmüş yiğitler tarafından Fatih’in huzuruna götürülür. Hakan nuranî tahtına oturmuştur. Ulubatlı Hasan solundadır. Divandakilerin hepsi şehadet mertebesine ulaşmış ve murada ermiş kişilerdir. Gözlerinde Fetih gününün hırsı hâlâ canlıdır.

Şair Fatih'in önünde yere kapanır. Sakarya savaşı da dahil olmak üzere, Fetih'ten bu yana Türk'ün bütün macerasının âdeta özeti olan şu mısraları söyler:

«... *Padişahım, affedin bizi,*

«*Yazdık kanımızla tarihimizi.*» (Birinci 2003: 114, (AD 1922: 14))

Milli Mücadele Dönemi Şiirinde, Ârif Dünder'in İstanbulu ve Fatih'i işlediği bir şiiri daha vardır. "Marmara'da Ta'lim" (AD 1923: 6) başlıklı bu şiirinde Ârif Dünder, İşgal altında matemlere bürünen "Fatih'in Yurdu"nu, "nazlı bir anne" olarak gördüğü İstanbul'u, "Fatih'in Türbesi"ni, İstanbul açıklarını ve Marmara'yı işlemiştir.

"İşgal Hâtıraları" üst başlığını taşıyan "Marmara'da Ta'lim'de İstanbul "bir nazlı anne" hüviyetinde tasavvur edilmiştir. 1453'ten bu yana 462 senedir İslam-Türk toprağı olan ve Türklüğün İslam dairesinde kurduğu son medeniyet halkasının tecessümü olan İstanbul ilk defa düşman işgaline uğramıştır. 462 senedir hiç düşman görmeyen, düşman tanımayan, esaret nedir bilmeyen İstanbul işgal edilece yabacısı olduğu bir olgu ve duygu ile yüzleşmiştir. Bu esaret olgusu ve esaret duygusudur. Fetih'ten sonra fatihlerin dışında kimseyi tanımayan şehir kâfir çizmesi altına düşmüştür. Şehrin üzerine çöken esaret havası altında düşman gemilerinin top sesleri deniz altında uluyan devlerin sesine benzetilir.

Maşerî teessürün bir paçası olan ferdî teessür de yaralı bir aslanın iniltsi gibi esarete karşı durmaktadır. Esaretin acısını benliğinde duyan şairin feryadı topların tuğyanına karışmaktadır. İşgali hak olarak gösteren müstevliler karşısında İsyânın Allah'a yakın bir hak olup olmadığı hususunu şair "nazlı bir anne" olarak gördüğü İstanbul'dan sorar:

"Denizin altında bir dev mi saklı,
Onun sesi midir uluyan böyle ?
Benim feryâdım mı, o ses mi haklı
Hangisi Allâh'a yakındır söyle,
Ey güzel İstanbul, ey nazlı anne !"

Ufuklarda soluyan işgalci canavarın sesini anlamakta müşkülât çeken şair, e Fâtih'in yurdunun niçin mâtemlere garkolduğunu da anlayamaz. Türk'e düşman olanların kudurma sebebi de şair için meçhuldür. Şair olan biteni anlayamasa da olan bitenin sona ermesi, Marmara'dan soluyan bu canavarın sesinin kesilmesi ve Türklüğün yalnız kalmaması için Allah'ta niyaz eder:

"Nedir ufuklarda soluyan nefes?
Mâtemler içinde Fâtih'in yurdu?"

Türk'ün düşmanları yine kudurdu,
Marmara'dan gelen bu sadâyı kes,
Terk etme Allah'ım bizleri bîkes !...

Esaretin getirdiği gönül kırıklığı ve sahile inen şair Marmara'da düşman zırhlılarını görür. Şehri gürültüleriyle titreterek korku salan deniz canavarı, bu zırhlılardır. İstanbul semaları ye's içinde kara bulutlarla kapanmıştır. Şairin ruhu da aynı sebeple karamsarlıkla dolduğu için şair karanlık ufuklarla runundaki sıkıntı arasında bir yakınlık görür. İslam'ın payına eleminden ızdıraptan başka bir şey nasip olmayacak, bu esaret felaketi son bulmayacak mıdır? Bu ümitsizce soruların cevabı aslında açıktır ve içindedir. İşgalciler elbette “geldikleri gibi gidecekler”dir. “Belki yarın beki yarından da yakın!”:

“Kara bulutlarla bulanana semâ,
Bugün ne kadar da rûhuma yakın;
Felâketin sonu gelmiyor hâlâ;
Hâlâ elem midir nasibi Şark'ın?
Yabancılar etti yurduma akın !...”1338

ÂRİF DÜNDER'İN ŞİİRİNDE HAYATINA DAİR UNSURLAR

Ârif Dünder'in, “Merhum Babamla Hasb-ı hâl” adlı şiirinin başlığından babasını yakın bir zamanda kaybettiği anlaşılmaktadır. Bu şiirinde yetimliğinin, babasızlığının ruhunda uyandırdığı duyguları terennüm etmiş ve babasıyla ilgili hatıralarını, tahassür hisleri eşliğinde ifade etmiştir. Şiirin ilk bendinde babasıyla kendini yekvücut gören şair, babanın “rûh olup kanatlanması” üzerine katlanmak zorunda kaldığı melâlin ağırlığına karşılık ayrılığın doğurduğu ıstırap, hasret ve melâle, iç yangınlığıyla, tahammül ederek yaşama hâlini dile getirmiştir.

Şiirin ikinci bendi şairin mümin bir insan olduğunu, babasını Kur'an-ı Kerim'le yâd ettiğini haber veriyor. Şair babasının hatıralarıyla doludur. Sadece şairin kendisi değil ailede hiç kisse babayı bir an için bile hatırandan çıkarmaz. Şair babasının kaybindan duyduğu elemle onun ruhuna Kur'an okur, okudukça vecde gelir ve o teslimiyet içinde Allah'a tazarru eder, yakarır. Ama hiçbir şey babanın kaybının verdiği elemi, teessürü dindirmez.

Babasının vefatını dünyanın sonu gibi algılamış, güneşin söneceğini, dünyanın sonunun geleceğini, daha doğrusu kıyametin kopacağını düşünmüştür. Olanca eleme, kedere, teessüre olanca gama, gussaya, üzüntüye rağmen hayatta her hâlükârda avunacak, teselli olacak imkânlar vardır. Keder içinde kıvranan şair, içinde çırpındığı sıkıntılı ruh hâlinde çıkış yolu ararken maziye döner ve babasıyla münasebetlerini gözden

geçirir. Hatıraları arasındaki düz ve pürüzsüz evlat ebeveyn ahengini bir teselli sebebi sayar ve çaresiz insanların tutunduğu bir dal gibi tutunarak kederini bu vesileyle hafifletmek ister. Şair madde ve mânâda babasıyla doludur. Bir yetim olarak baktığı her yerde ve her şeyde babasını görür, kanında ve canında babasını duyar, babasını bulur. Bütün bunlardan şairin, ebeveynine hürmetkâr hayırlı bir evlat olduğuna hükmetmek mümkündür:

“Seni incitmedim hayâtında,
-Ki budur oğlunun tesellisi-
Günü sandım söner vefâtında;
Sesinin tâ gönüldedir aksi !..”

Baba da hürmetkâr evladına karşı son derece müşfik, koruyucu ve kollayıcıdır. Bunun yanında kalbi rikkatle dolu bir insan ve bir babadır. İyi kalpli, her ızdırabı neşesiyle teskin eden bir melek misali evladının her derdine yetiştiği gibi onu her türlü tehlikeden koruyan, yaşama sevinciyle dolu, şen ve etrafını da neşeye boğan, hayat, heyecan ve canlılık yüklü bir baba tasviri söz konusudur:

“Ne kadar ıztırâbım olsa geçer,
Onu teskin ederdi bir neş‘en;
İyi kalbinle bir melekdin sen,
Seni ihtâr eder bana her yer:
Evimin her yanında sen varsın,
Bu yetimin kanında sen varsın !..”

Böyle bir babadan mahrum olmanın acısını ancak bu kaybın muhatabı takdir edebilir.

Orhan Rızâ Aktunç’a ithaf ettiği “Denizin Cevabı” başlıklı şiirinde ferdî hassasiyetlerin en mühimi sayılabilecek aşk mevzuunu işlemiştir.

Bu şiirde bir Faruk Nafiz Havası hissedilmektedir.. Çünkü “Han Duvarları” şairi o devrede şöhretinin ve tesirinin zirvesindeydi. Ferdî hassasiyetleri tabiate teşmil ederek dile getirme yolunda mükemmel denecek nitelik ve değerde eserler veren Faruk Nafiz’i o devrede bir çok şairin örnek aldığı bilindiğinden Ârif Dünder üzerinde Faruk Nâfiz tesirinden bahsetmeyi bir gerçeğin tesbiti gibi görmek gerekir.

Aşkta vuslat nihaî gayedir. Bu bakımdan vuslat âşığın cenneti, firkat yani ayrılık ise cehennemidir. Firkate, ayrılığa düşen âşığın hayatı cehenneme döner. Ayrılık acısını dindirmenin yolu günün, anın gerçeğinden uzaklaşmak, hayallere dalmak, vuslatta geçen günleri hatırlamak ve hâli unutmaktır. Âşık hâlden ve hâlin doğurduğu acılardan uzaklaşmak için çareler arar ve kendini hâlden uzaklaştırıp oyalayacak unsurlara yönelir.

Bunların ba-şında uzlet veya tabiate açılma gelir. Şiir kalbi ayrılık acı-sıyla alt üst edip çalkalarken sevgilinin hatırası ve hayali ile sahilde gezip dolaşarak avunur.

Ayrılığın tesiriyle şairin ruhuna bir mâtem havası çöreklenmiştir. Ayrılığın, ruhunda doğurduğu bu matem havasıyla dolan şair, sevdiği kızın hayalinin rehberliğinde sahilde dolaşıp oyalanırken “hulyâlı ufuklarda[n] uçan neş‘eli rüzgâr”ların sevdiğinden bir haber getireceği zannını hayale hatta ümide dönüştürerek kendini avutur. Gönlünde besleyip büyüttüğü ve herkesten sakladığı büyük derdini enginlere haykırır. Ayrılık acısının dışa vuruşu olan bu feryat şairin sırrını da âleme faş eder. Şair aşkını, hicrânını, engin denizin kalbine saçarak uçsuz bucaksız ummanların uçsuz bucaksız derinliklerine gömüverir.

Aşk ve aşk yüzünden düştüğü firkatın derinliği ummanların bile kayıtsız kalamayacağı kadar derin olan şaire denizden âşıkların firaşının umman olacağı yolunda manidar bir cevap yükselir:

«‘Ummân olur ‘âşıkların elbette firâşı ! . . »

Bu şiirde denizle kadını, gönülle denizi yine denizle ruh derinliğini birleştiren bir duygu hâli söz konusudur.

Ârif Dünder, “Nedâmet” başlıklı şiirinin muhtevasına bakıldığında büyük bir pişmanlığın içine düştüğü, ömrünün yirmi beş senesine esef ettiği görülmektedir. Bu yirmi beş yıl içinde ilham kaynaklarının onu ayrılığa yönelttiğini, bu yüzden şiirinde hicranı terennüm ettiğini, bir ayrılık şâiri hâline geldiğini düşünmekte ve gençliğini boşuna soldurduğunu ifade etmektedir.

Gençlik heveslerinin, arzularının ardında düşerek büyük ümitlere kapıldığını, yaslandığı ümitlerin bir gün gerçekleşerek, onu huzura, saadete ulaştıracağını sanmasına karşılık, hüsrana dönüşen ümitlerinin onu günden güne huzursuzluğa ve bedbahtlığa sürüklediğini anladığında iş işten geçmiştir.

Arzularının, emellerinin, gerçekleşmesi imkânsız hayallerden ibaret olduğunu; sevgi, aşk, muhabbet olgusunun ulaşılmaz bir hayal ve çözülmeyen bir düğüm olduğunu; ulaşma ve çözme yolundaki her adımın, her gayretin akim kaldığını idrâk edişi de pişmanlığının bir tarafını gösterir.

Ardında bıraktığı maceraya baktığında birer vehimden ibaret olan boş ve sonuçsuz ümitlere nasıl kapılıp bağlandığına akıl erdiremeyen, içinde çırpınıp kendini helâk ettiği olanca maceranın zavallılıktan başka bir şey olmadığı esef eden, pişman ve yıkık bir âşık görüntüsü vermektedir.

Rikkat Sahibi Bir Baba

“Şirin Kızıma” başlıklı şiiri Ârif Dünder’in hayatının hususî bir tarafını aydınlatması, byorafik amulat ihtiva etmesi bakımından önemlidir. Bu şiirde, evlat sevgisinden önce, biyografik malumat olarak şairin bir kız evlat sahibi ve dolayısıyla evli barklı olduğu gerçeği anlaşılmaktadır. Şiirde, rikkat sahibi bir babanın kız evlâdı hakkında hissettiği duyguların terennümü söz konusudur. Varlığını evlâdının varlığına hasretmiş olan babanın yüreği sanki sadece evladı için çarpmaktadır. Babanın yaşama sebebi ve yaşama sevinci, başka bir ifadeyle hayat kaynağı biricik kızıdır. Dünya üzerinde neredeyse tek değer yerine konan kızın gözlerinin derinliği göklerin derinliği ile mukayese edilir ve minicik kızın gözleri, babaya göklerden daha derin gelir. Burada kasıt bir mübalağa sanatı değil evlada duyulan sevginin derinliği, büyüklüğü ve ölçsüzlüğüdür. Küçük kız babası nezdinde “bin cihan”a bedeldir. Baba, gözünün ve gönlünün kuvvetini kızından almakta, hayata evladının varlığı ile temas etmekte, alınının üzerinde gezinen minicik ellerin dokunuşu ile varlığını hissetmektedir.

Babasının boynuna sarılarak sevgisini gösteren kızın sadece bu masum hâli değil, ellerini yetişkinler gibi hakka açması ve çocukça niyazları yanında “dalga dalga kumral saçları” da, başka bir ifadeyle, küçük kızın görünüşü, masum ve çocukça tavır ve hareketleri de insanda yaşama arzusu ve sevinci uyandırır:

“Kolların, boynumda olunca halka;
Ellerin, minnetle açılır hakka...
O kumral saçların hep dalga dalga;
Hülâsa... her halin şirindir kızım!..”

Ârif Dünder’in sadece modern bir şair olmadığı, klasik Türk şiirinin de inceliklerine vakıf, gelenği takip eden ve uygulayan bir şair olduğu ortadadır. Dîvân şiiri ile ünsiyetinin derecesini meşhur dîvân şairi Ahmed Nedîm (1681-1730)’in “ol benim” redifli gazeline (Macit 2012: 298/88) yazdığı tahmisten anlaşılır

Ârif Dünder’in Şiirlerinin Neşir Yerleri ve Dökümü

Ârif Dünder’in şiirleri, görülebildiği kadarıyla, farklı mecmuada yayımlanmıştır. İlk şiiri “Edirne’de Sultan Selim Câmî’i”, 1921 yılında Dergâh mecmuasının ilk sayısında çıkmıştır. Bu şiir, onun Dergâh’ta yer alan tek kalem mahsulüdür. Bir yıl sonra, “Ayrılıktan Sonra”, “Denizin Cevabı!..” ve “Fatih’in Önünde” başlıklı üç şiiri ile Düşünce mecmuasında kendini gösterir. 1922’de başka şiir veya yazısı görülmeyen Ârif Dünder, 1 Kasım 1923’de ilk sayısı çıkan Millî Mecmû’a’da “Marmara’da Ta’lîm” başlıklı şiiri ile okuyucu karşısına çıkar. Bu dergideki son şiiri 1 Birinci Kânûn 1929’da yayımlanan

“*Şirin Kızıma*” başlıklı şiiridir. Bu şiir, aynı zamanda Ârif Düндâr’ın, yayımlanan son kalem tecrübesidir. Şairin başka dergilerde yayımlanan ama görülemeyen şiirlerinin bulunması da mümkündür. Bunların tespiti ve şairin külliyyatının tamamlanması da zamana bağlıdır.

Ârif Düндâr’ın tespit edilebilen şiirlerinin dökümü, şimdilik kaydıyla, zaman sırasına göre şöyledir:

Ârif Düндâr, “Edirne’de Sultan Selim Câmi’i”, **Dergâh**, 1/1 (15 Nisan 1337-1921) 8.

Ârif Düндâr, “Ayrılıktan Sonra” (Şiir), **Düşünce**, 5-3 (27 Nisan 1338-1922) 54. ve Mükerreren **Millî Mecmû’a**, 1--6 (10 Kânûn-ı Sâni 1340) 75

Ârif Düндâr, “Denizin Cevabı!..” (Şiir), **Düşünce**, 4-2, (13 Nisan 1338-1922) 31.

Ârif Düндâr, “Fatih’in Önünde” (Şiir), **Düşünce**, 3-1, 30 Mart 1338 (1922) s. 14.

Ârif Düндâr, “Marmara’da Ta’lîm”, **Millî Mecmû’a**, 1/1 (1 Teşrin-i Sâni 1339-1923) 6.

Ârif Düндâr, “Aşkımın Felsefesi”, **Millî Mecmû’a**, 1/2 (15 Teşrin-i Sâni 1339-15 Kasım 1923) 24.

Ârif Düндâr, “Mâzî-Hâl”, **Millî Mecmû’a**, 1/3 (1 Kânûn-ı Evvel 1339-1923) 38.

Ârif Düндâr, “Burak Reis”, **Millî Mecmû’a**, 1/4(13 Kânûn-ı Sâni 1339-1923) 56.

Ârif Düндâr, “Yurdumun Önünde”, **Millî Mecmû’a**, 1/5 (13 Kânûn-ı Evvel 1339-1923) 74.

Ârif Düндâr, “Ayrılıktan Sonra”, **Millî Mecmû’a**, 1/6 (10 Kânûn-ı Sâni 1340-10 Ocak 1924) 74 ve mükerreren [**Düşünce**, 5-3 (27 Nisan 1338-1922) 54’ten sonra mükerrer neşir].

Ârif Düндâr, “Tahassür”, **Millî Mecmû’a**, 1/7 (24 Kânûn-ı Sâni 1340-1924) 103.

Ârif Düндâr, “Yollarda”, [Nesir], **Millî Mecmû’a**, 1/9 (21 Şubat 1340-1924) 138-139.

Ârif Düндâr, “İntizar”, **Millî Mecmû’a**, 1/10 (6 Mart 1340-1924) 149.

Ârif Düндâr, “Mâni”, **Millî Mecmû’a**, 1/11 (20 Mart 1340-1924) 168.

- Ârif Düндâr, “O”, **Millî Mecmû’a**, 1/13 (24 Nisan 1340-1924-1924) 207.
- Ârif Düндâr, “Mâni-Nesteren”, **Millî Mecmû’a**, 1/16 (12 Haziran 1340-1924) 207.
- Ârif Düндâr, “Merhum Babamla Hasb-ı Hâl”, **Millî Mecmû’a**, 1/18 (24 Temmuz 1340-1924) 284.
- Ârif Düндâr, “Ümitsiz!..”, **Millî Mecmû’a**, 1/19 (8 Ağustos 1340-1924) 298.
- Ârif Düндâr, “Beklenen Gün”, **Millî Mecmû’a**, 1/20 (1 Eylül 1340-1924) 321.
- Ârif Düндâr, “Mektup”, **Millî Mecmû’a**, 1/22 (1 Teşrîn-i Evvel 1340-1924) 343.
- Ârif Düндâr, “Tahmis”, **Millî Mecmû’a**, 1/23 (14 Teşrîn-i Evvel 1340-1924) 369.
- Ârif Düндâr, “Son Şehriyâr”, **Millî Mecmû’a**, 2/25 (15 Teşrîn-i Sâni 1340-1924) 401.
- Ârif Düндâr, “Tulû’”, **Millî Mecmû’a**, 2/27 (1 Kânûn-ı Evvel 1340-1924) 440.
- Ârif Düндâr, “Anadolu Gelini”, **Millî Mecmû’a**, 2/28 (15 Kânûn-ı Sâni 1340-1924) 455.
- Ârif Düндâr, “Nedâmet”, **Hayat**, 1/10 (3 Şubat 1927) 8 [188].
- Ârif Düндâr, “Şirin Kızıma”, **Millî Mecmû’a**, Cilt 11, Yıl:7, Sayı: 117 (1 Birinci Kânûn 1929) 35.

Sonuç

Ârif Düндâr’ın 15 Nisan 1921 ila 1 Aralık 1929’a kadar arasındaki kısa edebî ömründe yayımladığı şiirlerine bakıldığında millî edebiyat çizgisinde millî romantik duyuş tarzında, memleket romantizmini işleyen bir şair olduğu anlaşılır. Ârif Düндâr, hayatı hakkında açık, sağlam ve vesikaya dayalı bilgiler bulunmamasına karşılık, eserleri, resimleri, yazdığı dergiler ve bu dergilerden Millî Mecmua’da aldığı görev dolayısıyla varlığından haberdar olunan bir kalem sahibidir. Ârif Düндâr’ın dergilerde neşrettiği şiirlere bakıldığında, onun, benzeri bir çok şair gibi gerek tarz, gerek tavır ve gerekse eda bakımından millî edebiyat hareketi dâhilinde, memleket edebiyatı anlayışını gerçekçi bir tutumdan ziyade romantik tutumla takip edenler arasında değerlendirilmesi gereken bir şair olduğu anlaşılır. Ârif Düндâr, millî romantik duyuş tarzında eser vermiş ve memleket romantizmini

işlemiştir. Parlak bir şahsiyet olmaktan ziyade parlamaya aday olarak görünmüş ve kendini göstermeden kaybolmuştur. Her şeye rağmen, edebiyat tarihinde benzerleri arasında kendine has mütevazı bir yer tuttuğunu söylemek yerinde olacaktır.

Ârif Dünder'in 15 Nisan 1921 ila 1 Aralık 1929'a kadar arasındaki kısa edebî ömründe yayımladığı şiirlerine bakıldığında millî edebiyat çizgisinde millî romantik duyuş tarzında, memleket romantizmini işleyen bir şair olduğu anlaşılır. Ârif Dünder'in hayatını bütün cepheleri aydınlatabilecek açık, sağlam ve vesikaya dayalı bilgilere şimdilik ulaşılmamasına karşılık; eserleri, resimleri, yazdığı dergiler ve bu dergilerden Millî Mecmua'nın çıkışında tahriri heyeti azası olarak aldığı görev dolayısıyla devrinde bilinen bir kalem sahibidir. Ârif Dünder'in dergilerde neşrettiği şiirlere bakıldığında, onun, benzeri bir çok şair gibi gerek tarz, gerek tavır ve gerekse eda bakımından millî edebiyat hareketi dâhilinde, memleket edebiyatı anlayışını gerçekçi bir tutumdan ziyade romantik tutumla takip edenler arasında değerlendirilmesi gereken bir şair olduğu anlaşılır. Ârif Dünder, millî romantik duyuş tarzında eser vermiş ve memleket romantizmini işlemiştir. Parlak bir şahsiyet olmaktan ziyade parlamaya aday olarak görünmüş ve kendini göstermeden çekilmiş ve âdetâ kaybolmuştur. Her şeye rağmen, edebiyat tarihinde benzerleri arasında kendine has mütevazı bir yer tuttuğunu söylemek yerinde olacaktır.

Buna karşılık, ileride ortaya çıkabilecek ve şairin hayatını aydınlatabilecek muhtemel malzemenin mahiyetine göre bu hükümlerin değışebileceğini de kaydetmek yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- Ârif Düндâr. “Edirne’de Sultan Selim Câmî’i”. **Dergâh**, 1 (15 Nisan 1337-1921) 8.
- Ârif Düндâr, “Marmara’da Ta’lîm”, **Millî Mecmû’a**, 1--1 (1 Teşrîn-i Sâni 1339) 6.
- Ârif Düндâr, “Burak Reis”, **Millî Mecmû’a**, 1/4 (13 Kânûn-ı Sâni 1339) 56.
- Ârif Düндâr, “Şirin Kızıma”, **Millî Mecmû’a** (1 Birinci Kânûn 1929) 35.
- BİRİNCİ, Necat, (2000) “Millî Mücadele Devresi Şiirinde Tarihi Kadro”, **Edebiyat Üzerine İncelemeler**, İstanbul: Kitabevi Yayınları. 173-200. Bu yazımın ilk neşri için bakınız: BİRİNCİ, Necat, (1984) “Millî Mücadele Devresi Şiirinde Tarihi Kadro”, **Kubbealtı Akademi Mecmuası**, XII/2 (Nisan 1984) 39-67.
- BİRİNCİ, Necat, (2003) “Millî Mücadele Donemi Şiirinde İstanbul, Fetih ve Fatih”, **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, Cilt 30 ([2001-2003] 2003) 97-117.
- CANATAK, [Abdül] Mecit, (2009), *Şiir ve Tarih-Cumhuriyet Devri Türk Şiirinde Tarih Duygusu*, Ankara: millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- ERGUN, Sadettin Nüzhet, (1936), “Ârif Düндâr”, *Türk Şairleri I*, İstanbul, s. 65, 38.
- İNCE, Hakan ve KUL, Salih, “Sağcı ve solcu aydınların birbirini dışlamaları hataydı”, **Cihan Medya Haber Dergisi**, 22 Mayıs 2013. [http://www.cihandergi.com/cihan-dergi/newsDetail_getNewsById.action?newsId=29995] Son erişim tarihi: 16 Haziran 2013.
- MACİT, Muhsin, (2012), *Nedim Divânı*, (ekitap), [Ankara]: T. C. Kültür Ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Kültür Eserleri Yayınları, [ISBN: 978-975-17-3638-3], s. 298, gazel: 88. [http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-292562/h/nedim-divani.pdf] Son erişim tarihi: 16 Haziran 2013.
- ÖZLÜK, Nuran, “Düşünce Mecmuası ve Sistematik İndeksi”, **Türkiyat Mecmuası**, C. 21 (Bahar 2011) 334.
- [TEKİN, Arslan ve TEKİN-KUNDURACIOĞLU, Melek], (1991), “Millî Mücadele Dönemi Edebiyatı”, **Edebiyat Ansiklopedisi**, [İstanbul]: Milliyet Gazetesi Yayını (Milliyet’in okurlarına Armağanı), 210-212.

KISALTMA: AD :Ârif Düндâr

Metinler:**EDİRNE’DE SULTAN SELİM CÂMÎ**

Bu son felâketin ne kadar elîm,
Ey ulu ma’bedim ey Sultan Selîm!
Minârelerinden göğe yükselen
İlâhî nidâlar altında kubben

Bugün, bir türbeden daha hüzünlü . .
Sanki, özünden (?) ağlayan gönlümü
Senin cenâzene ezân okuyor ! . .

Çanlar çalıyor, günlük kokuyor;
En sonu kaldın mı yâd ellerinde
Hâfızlar iniyor mahfillerinde;
Ziyâsı titriyor hep kandillerin. .
Seni kucaklayan zavallı şehrin
Artık ne bülbülü ötüyor, ne de
Çiçekler açıyor has bahçelerinde !
Her şeyde bir elem, her şeyde bir ye's;
Dedelerden bize en şanlı mîrâs
Olan câmi'lerin bükülmüş boynu;
Yunan askerinin na'râlarıyla,
Emînim ağlıyor âsumân bile !

***

Ey Koca Osmanlı, ey usta Sinân !
Kim derdi ki, yurdun olup da vîran
Senin şâheserin içinde bir gün
Yunan kralının sa'âdeti için
Edilen du'âya «Âmin!» denecek . .
Osmanlı bayrağı, böyle inecek . .
Bu öyle bir 'azâb , öyle bir derd ki,
Hakîkatin yüzü o kadar sert ki
Hırsımdan 'âdetâ çıldırıyorum;
Hâlâ çiğneniyor işte gurûrum . .
Bu gurûrumu bana ecdâdım verdi,
Onlar ki bir zaman titretirlerdi
Dünyânın en büyük milletlerini ...
Göğsümün sızlayan hasta yerini
Şimdi sol elimle bastırıyorken,

***

—İslâm'a ilâhî göklerden inen—
Kur'an'a sağını koyarak dedim:

«Tanrı! Sen işit ey Rabb-i müntakim!
Kinimin hudûdu, pâyanı yoktur ! »
«Öcünden geçtik îmânı yoktur ! »

[**Dergâh**, 1 (15 Nisan 1337-1921) 8.]

AYRILIKTAN SONRA !...

—Muhlis Halil'e—

O şühun elinde bir avuç külüz,
Katlanır gideriz her cefâsına;
Bir damla teselli bulmadan henüz;
Düşeli bir sevdâ Kerbelâ'sına !...

*

Her güzel çehrede severiz onu;
Gönül bir âfetin eski vurgunu;
Ayrılık olsa da visâlin sonu
Başka bir zevk var mübtelâsına !...

*

Can olsa dönmeyiz bu yolun bâcı,
Sevgisiz yaşamak ölümden acı;
Bin türlü bulunsa 'aşkın ilâcı
İltifât etmeyiz bir devâsına!...

*

Emrine boynumuz kıldan incedir;
Bu sevdâ, ne tatlı bir işkencedir...
O yarden ayırırız bin bir gecedir;
Rakîbin uğradık iftirâsına !...

Nisân, 337

[**Düşünce**, 5-3 (27 Nisan 1338-1922) 54 ve
Millî Mecmû'a, 1--6 (10 Kânûn-ı Sâni 1340) 75.]

DENİZİN CEVABI!..

—Orhan Rızâ'ya—

Esrâra gömülmüş de uyurmuş gibi gûya,
Sâkin ve karanlıktı bu akşam yine deryâ;
'Aşkın ulu² hicrânlı gönlümde coşarken
Sâhilde gezindim seni yâd eyleyerek ben . .

Nâdide hayâlin bana hemrâh idi yalnız,
Ey firkatinin mâtemi rûhumda esen kız ! . .

² ölü (?)

Sandım ki senin nâmını hürmetle fisıldar,
Hulyâlı ufuklarda uçan neş'eli rüzgâr;

Sâhilde büyük derdimi enginlere açtım,
Hicrânımı, vâsi' denizin kalbine saçtım;
Ses geldi sulardan bile feryâdına karşı:
«Ummân olur 'âşıkların elbette firâş! . . .»

[Düşünce, 4-2, (13 Nisan 1338-1922) 31.]

FÂTİH'İN ÖNÜNDE

—Mehmed Hâlid'e—

Bahtımda karanlık bir geceydi bu:
Yaşlı gözlerime girmediydi uyku,
Açık pencerenin önüne vardım,
Coşkun bir gönülle Hakk'a yalvardım . .
Sanki ağladıkça derdim azaldı;
Gece, sükûnu rûhuma saldı . .
Sanki dertleri hayâl ederken,
Kendimden o kadar geçmişim ki ben
Başka bir 'âleme uçtum bir anda:
Bu yeni girdiğim 'ulvî cihânda
Âşinâ rehberler önüme düştü,
—Onlar ki İstanbul için ölmüştü—
Anladım, rûhların devrânındayım,
Ulu Fâtih'in dîvânındayım,
Nûrânî tahtına hâkân oturmuş,
Yanında şehîdler elpençe durmuş,
«Ulubâdlı Hasan» vardı solunda . .
Hepsi dîn uğrunda, gazâ yolunda
'Azîz cânlarını Allah'a vermiş,
Yeşiller giyinmiş, murâda ermiş;
Gözlerinde hâlâ o günün hırsı,
Eğri kılınçları hâlâ kırmızı.
Beynimden hayâtım çekildi sandım,
Bu dîvân önünde yere kapandım,
Dedim: «Pâdişâhım afv edin bizi,
Yazdık kanımızla târihimizi ! »

[Düşünce, 3-1, 30 Mart 1338 (1922) s. 14.]

İşgal Hâtıraları

MARMARA'DA TA'LİM !

Denizin altında bir dev mi saklı,
Onun sesi midir uluyan böyle?
Benim feryâdım mı, o ses mi haklı

Hangisi Allahâ yakındır söyle,
Ey güzel İstanbul, ey nazlı anne!

Nedir ufuklarda soluyan nefes?
Mâtemler içinde Fâtih'in yurdu?
Türk'ün düşmanları yine kudurdu,
Marmara'dan gelen bu sadâyı kes,
Terk etme Allah'ım bizleri bîkes!...

Yaralı gönlümle indim sâhile,
Gördüm uzaklarda üç zırlı birden:
Anladım ne imiş öyle titreten
—Çelikten topları geldikçe dile—
Fâtih Türbesi'nde camları bile!...

Kara bulutlarla bulanana semâ,
Bugün ne kadar da rûhuma yakın;
Felâketin sonu gelmiyor hâlâ;
Hâlâ elem midir nasîbi Şark'ın?
Yabancılar etti yurduma akın!...

1338

[**Millî Mecmû'a**, 1--1 (1 Teşrîn-i Sâni 1339) 6.]

'AŞKIMIN FELSEFESİ

Ezelî bir derdin olmuş zebûnu;
Dinmiyor kalbimin 'aşk ihtiyâcı;
'Aşıkların pîri söylüyor bunu:
Yine muhabbettir 'aşkın ilâcı!..

Gönlümce bir devâ değildir visâl,
Tahassür kânında yanmak isterim;
Cânâna takarrüb oldukça muhâl,
Mes'ûd olduğuma kanmak isterim!..

Sevilmek zannetme, sevgidir gâye;
Ma'sûku sorarsan bir veîledir;
'Aşkın timsâline verdiğin pâye,
Hep senin tevcîhin değil de nedir?.

[**Millî Mecmû'a**, 1--2 (15 Teşrîn-i Sâni 1339) 24.]

MÂZÎ

— 1 —

Yollar tehydi bahçede; her gölge bir penâh;
Havzın başında, şüpheli gözlerle, her sabâh
Yalnızca bekledim sizi ey şehriyâr, ben ...

Ba'zan gelirdiniz eriten bir edâ ile;
 Bir gün de sordunuz acıyan bir sedâ ile:
 «Solgun dudakların bile hep titriyor neden?»

Vermiştî gözlerim bu su'âlin cevâbını,
 Yaşlarla inledimdi gönül ıztrâbını !..

HÂL

— 2 —

Yollarda yalnızım yine; mevsim, bahâr değil;
 Havzın başında beklediğim şehriyâr değil;
 Artık, bu yerde 'aşkınızın türbedârıyım!...

Raks eyledikçe fiskiyelerden çıkan sular,
 Kalbimde kaynaşır yine hicrânla duygular;
 Heyhât !.. Elemlerin ezeli bir şikâriyim!..
 —Eylül, 339—

BURAK REİS

—Bahrî şehîdlerimizin mübârek rûhlarına—

Denizin sönerken ufukta nûru,
 Sâhilden açıldım engine doğru;
 İçimde esrârlı bir korku vardı,
 Dalgalar, bu akşam ağlıyorlardı ...

Denizin, git gide kararı rengi;
 Tılsımlı bir sesin vakûr âhengi
 Suların üstünde gezindi bir an :
 «Dalgalar değildir, ben'im ağlayan !...»

Bu meçhûl sadâyı duyunca, birden,
 Başımı çevirdim, titreyerek, ben
 Hulyâlı Marmara ufuklarına,
 Bildirdi «Burak»ın hayâli bana:

Nûrlu çehresinde büyük bir telâş;
 İri gözlerinden akıyordu yaş;
 Bulutlara doğru yükseldi başı;
 Arkasından iki bin arkadaşı
 'Alevler içinde hep göründüler ...

Derin bir sükûna büründü her yer,
 Semâ kapıları sanki açıldı ..
 Derdime rûhlar da âşinâ çıktı;
 Göklerden 'aks etti ulu bir nidâ:
 «Zafer va'd ediyor İlâm'a Hudâ ... »

YURDUMUN ÖNÜNDE! . .

Ey vatan, çoşarken 'aşkınla gönlüm,
 Bana sa'âdettir uğruna ölüm,
 Sana bir cân değil, bin cân fedâ ...
 Her köşen veriyor başka bir sadâ
 Eski bir târihin mâverâsından;
 Mâzinin şerefli mâcerâsından ...
 O kadar ezeli bir aşkın var ki,
 Aşkın içimizde öyle kaynar ki,
 Bu zevki hiç bir şey veremez bana;
 Ey vatan, kurbânız senin yoluna ! . .
 Hakk'ın livâsını açtın bir elde;
 Bütün evlâdların hep bir emelde,
 Hepsinin kalbinde sensin yaşayan;
 Kurtuluş günleri yakındır inan ! . .
 Biz o milletiz ki, Çanakkale'de
 Dört devlete karşı dâ'imâ zinde,
 Erkek göğsümüzle koruduk seni . .
 Topların o müdhiş cehennemi[ni]
 Temiz kanlarıyla söndüren biziz,
 Çelik zırhlıları döndüren biziz ! . .
 Şâhiddir bu 'azme, işte İnönü ;
 İşte Mart ayının o meşhûr günü³ ! . .

[**Millî Mecmû'a**, 1--5 (13 Kânûn-ı Evvel 1339) 74.]

TAHASSÜR

Rûhum bütün ilhâmını 'aşkından alırken,
 Terk ettin uzaklarda bu sevdâlımı birden !..
 Gezdim bizi teshîr eden efsâneli yurdu,
 Her şey bana mâzîmizi ihtâr ediyordu ...
 Rü'yâ görüyormuş gibi, âvâre dolaştım;
 En sonra bu hicrân ile birdenbire taştım;
 Yıldızlara sordum seni yalnız gecelerde,
 Sordum seni yıldızlara: «Şen sevgili nerde?»
 *

Etmekte firâkın beni her gün daha nâlân.
 Günler ki tahassürle geçirmekteyim elân !...
 Dinmezse de, bir lahzacık olsun bu enînim,
 Sevdâya tahassür daha müşküldür emînim !....

339

[**Millî Mecmû'a**, 1--7 (24 Kânûn-ı Sâni 1340) 103.]

³ 5 Mart muzafferiyet-i bahriyesi.

İNTİZAR

«Denizin Cevâbı» Mülhimesine:

Rûhumdaki isyânı hayâlinle uyuttum;
 Zannetme ki, cânâ, seni bir lahza unuttum . .
 Her yerde nigâhın beni ta'kîb ediyorken,
 Bir lahza unutmak seni mümkün mü esâsen ? . .
 Nâdîde emeller dolu kalbimde serîrin,
 Senden alır eş'ârına ilhâmını esîrin,
 «Yetmez mi enînim ?... » diye sordum da geçen gün,
 Feryâdına lâkayd o bakışlarla süzöldün;
 Hâlâ bu sükût aylar saymakla tükenmez,
 Hâlâ yine şâ'ir bunu ta'dâda üşenmez...
 Bahtın yüzü gülsün diye, hicrân ile, bekler;
 Yıllarca zamândır seni bin cân ile bekler !..

[**Millî Mecmû'a**, 1--10 (6 Mart 1340) 149.]**MÂNİ !..**

—«Kütük Mânisi» Şâ'irine—

Her kim olsa vurulur
 Gözlerine, kaşlarına;
 Merhametin yok mudur
 Bu gencin yaşlarına ?..

Dünyâyı anlamazdım
 Sözlerin olmasaydı;
 Sevdâyı anlamazdım
 Gözlerin olmasaydı ...

Ben içtim kana kana
 Ayrılığın zehrini;
 Lâ'net olsun cihâna,
 Bahtım ağlatır beni !..

'Aşkındı hep murâdım
 Güldürmedin bir gece;
 Kanmıyorsun anladım
 Uğruna ölmeyince !..

[**Millî Mecmû'a**, 1/11 (20 Mart 1340-1924) 168.]**«O»**

Kimi sevdiğimi sormayın bana,
 İsmi diyemem o şühun size;
 Gönül ki, benziyor şimdi volkana,

Teselli dilemem bu ümitsize !...

Yandıkça yükselir ma'neviyetim,
Sevgiden başka yok bir sa'âdetim;
Ne sonum bellidir, ne bidâyetim;
O dilber önünde gelirim dize !..

Şükürdür maksadım, şikâyet değil;
'Aşkından nasîbim, nedâmet değil;
Tutuşmak isterim, 'inâyet değil:
Kendinden yakındır «o» kalbimize !..

[**Millî Mecmû'a**, 1--13 (24 Nisan 1340) 207.]

MÂNİ—3

NESTEREN

Gönül sensiz olur mu?
Nesterensiz olur mu?
Sen bir gülsün efendim,
Gül dikensiz olur mu?

Saçın altın bir tâcdır,
Sevilmeğe muhtâcdır ..
Sana erdiğim gece,
Benim için mi'râcdır !..

Ne oldun gönül, neydin?
Nelere boyun eğdin?
Onu (?) bağlatma dedim,
Sözümü dinleseydin !..

Gam bir değil, bir bölük
Hayâtım oldu bir yük ..
Söyleyeyim herkese
İçimin derdi büyük !..

[**Millî Mecmû'a**, 1--16 (12 Haziran 1340) 207.]

MERHÛM BABAMLA HASB-I HÂL..

İkimiz bir vücûd iken –heyhat!-
Birimiz, rûh olup kanatlandı;
Birimiz, bin melâle katlandı,
Yine lâkin yaşar bu dünyâda..
Yüreğim, hasretinle ağlar da

Seni andıkça eylerim feryâd!..

O kadar çok ki hâtıran bizde
Seni, hatta, unutmamız bir an;
Mutazarrı', elimde bir Kur'an,
Gelirim inledikçe ben vecde;
Bu te'essür, ki benden eksilmez,
Bu te'essür, safâ nedir bilmez !..

Seni incitmedim hayâtında,
-Ki budur oğlunun tesellisi-
Günü sandım söner vefâtında;
Sesinin tâ gönüldedir aksi !..

Ne kadar ıztırâbım olsa geçer,
Onu teskin ederdi bir neş'en;
İyi kalbinle bir melektin sen,
Seni ihtâr eder bana her yer:
Evimin her yanında sen varsın,
Bu yetimin kanında sen varsın !..

Şehzâdebaşı Haziran 1340

[Millî Mecmû'a, 1/18 (24 Temmuz 1340) 284.]

ÜMİDSİZ !..

Lütfuyla bir tesâdüfün oldum esîriniz;
—Zannetmeyin ki eyliyorum bundan iştikâ—
Siz bir emelsiniz, yine ben bir emel-i cüdâ,
Siz bir güneşsiniz, kalayım müstenîriniz ! . .

Bilseydiniz içimdeki sonsuz merâreti,
Mutlak acırdınız bu gönül mâcerâsına . .
Bir ses diyor ki : — Benziyor 'aşkın sadâsına—
«Sevdin cihân içinde bulunmaz bir âfeti ! . . »

Hicrânınız verir bana ilhâmı her zamân;
Yoktur bütün melâlimi îzâha kudretim
Mûnis bakışlı gözlerinizdir sa'âdetim.

Kalbim, ki pürhayât oluyor onda her figân,
Bulmaz da kendi kendini lâyük su'âdına
Ummaz, o, nâ'il olmayı bir iltifâtına ! . .

Şehzâdebaşı: Ağustos 340

[Millî Mecmû'a, 1/19 (8 Ağustos 1340-1924) 298.]

BEKLENEN GÜN . .

—Kardaşım Zehrâ Kâmil'e—

Göklerde melekler bile gûya müteressim,
Zevkından ölürmüş gibi çırpınmada kalbim;
Bir anda unutmuş da bütün ye'sini şâ'ir,
Hulyâlı ufuklarda olur şevk ile tâ'ir ! ...

Altın güneşin çevresi bir kat daha parlak
Daldan dala, kuşlar bile, raks etmede mutlak ...
Sordum ki: muhîtim neye cûş etti benimle,
«Ey sevgili yudun bil, esbâbını esbâbını söyle ? ! . »

Rüzgâr dedi :

«Şi'rin, emlik bir kızı varmış;
«Duydum, saçının her teli bir kalbi sararmış;
«Bâkir bakışından sezilirmiş ki, bu dilber
«Etmiş o temiz rûhuna vicdânını rehber ...

«Yıllarca zamandan beri yalnızlığa dalmış,
«Uzlette fakat, rûhu bunaldıkça bunalmış ..
«Her an diliyormuş , eyi kalbiyle, sa'âdet
«Makbûl oluyormuş bu du'â işte nihâyet ! . . . »

Şehzâdebaşı: Ağustos 349

[Millî Mecmû'a, 1--20 (1 Eylül 1340) 321.]

MEKTÛB

—Elâ gözlü sevgiliye—

— 1 —

Ümitsiz bir gence sözlerin devâ,
Firâkın 'âlemde en büyük belâ,
Öyle bir perisin ey güzel ki sen
Zülfünün her teli zincîr-i sevdâ ! . .

Silâhın bir değil binden ziyâde,
Hüsnünün te'sîri hârikulâde,
Yıllarca intizâr ederim eğer
Şâyeste göreydin bir küçük va'de ! . .

Zannetme 'aşkının intihâsı var,
Sevmekte rûhmun i'tilâsı var,

Tılsımlı gözlerin elâ rengine
Sevdâli gönlümün ibtilâsı var ! . .

Çamlıca—Bulgurlu: K. Evvel, 30

[**Millî Mecmû'a**, 1--22 (1 Teşrîn-i Evvel 1340) 343.]

[Ahmed Nedîm (1681-1730)'in "ol benim" redifli gazelini] **TAHMÎS**

Ey gül, serîr-i 'işvede sultânım ol benim;
Ey âh-ı dîl, terâne-i efgânım ol benim;
Derd-i nihân-ı firkate bürhânım ol benim

«Ey tıfl-ı nâz, bir gece mihmânım ol benim
«Gir cânehâb-ı sîneme cânım ol benim

Titrer gönül o gözleri mestânem üstüne,
«Fıstıklı bağ» yanındaki cânânem üstüne,
Hicr ü melâl-i rûhuma bigânem üstüne;

«Ey zülf-i ham-be-ham dökülüp sînem üstüne,
«Zincîr-i pâ-y- 'ömr-i şitâbânım ol [benim]»
Dilhaste-i firâkımın ey şûh-ı dilşikâr,
Ettim belâ-yı 'aşka tahammülle iştihâr;
'İyd-ı sürûr-ı vaslına ettikçe intizâr

«Göstermiyor felek bize mihrî bu nevbahâr»
«Sen ey piyâle, mihr-i dirahşânım ol benim»

11 Teşrîn-i Evvel 1340

SON ŞEHİRİYÂR ...

Esîr etti 'aşkın bir tövbe-kârı,
Sevdâli gönlümün son şehriyârı !
Her zaman söylerim iftihâr ile:
Âhû bir sayyâdım oldum şikârı ...

Zevkına âşinâ olursan eğer
Dildeki muhabbet bin cihân değer;
Hüsnünde sevmişim, ey güzel, meğer
Tecelli eyleyen perverdigârı . . .

[**Millî Mecmû'a**, 2--25 (15 Teşrîn-i Sâni 1340) 401.]

TULÛ'

Kalbimde —çiçekler— gibi solmuştu emeller,
Benzerdi manastırdaki rûhbâna hayâtım;
Vicdânları aydınlatan efsâneli dilber,
Sâyende bugün ne'şeli hislerle muhâtım ...

İçimde elâ gözlerinin şi'rini bir dem,
 Yükseldi sa'âdetlerin âfâkına rûhum;
 Oldukça nigâhındaki 'ulviyete mahrem,
 'Aşkın, beni —fermânına— râm eyledi şûhum ! . .
 5 Kânûn-ı Evvel 1340

[**Millî Mecmû'a**, 2--27 (15 Kânûn-ı Evvel 1340) 440.]

ANADOLU GELİNİ

—Orhan Rızâ'ya—⁴

İşte en şerefli bir günün senin,
 Neş'eden coşuyor köyün kızları;
 Neye benzin öyle hepsinden sarı,
 Eller gülüyorken ağlayan gelin?..

Davullar vuruyor, atlılar hazır,
 «Erenler Köyü»nün gamlı gelini.
 Böyle için için kahreden seni,
 Şimdi ölen eski nişanlın mıdır?..

[**Millî Mecmû'a**, 2--28 (1 Kânûn-ı Sâni 1340) 455.]

NEDÂMET

Her büyük kederden ilhâm alarak
 Hicrânın şairi olmuşum meğer;
 Gönlümü sonsuz bir derde salarak
 İhtiyar olmadan solmuşum meğer...

Uymuş da gençliğin heveslerine
 Beyhûde kendimi üzüp durmuşum;
 Aldığım zehirmiş, deva yerine,
 Onu her içişte ben kudurmuşum...

Çılgın emellerle –yazık– ömrümü,
 Bir hayâl uğruna etmişim heder;
 Muhabbet denilen o kör düğümü,
 Çözmek istedikçe olmuşum beter!

Geçmiş günlerime bakınca şimdi,
 Derdim ki: Ne kadar zavallıymışım;
 Bir vehme bağlayıp bütün ümidi,
 Yirmi beş yılıma nasıl kıymışım!...

[**Hayât**, 1/10 (3 Şubat 1927) 8.]

⁴ Orhan Rıza Aktunç.

ŞİRİN KIZIMA

Çırpınan kalbimi sevindir kızım;
Babanın her şeyi senindir kızım;
Gülüşün, bahardan güzeldir bana;
Gözlerin, göklerden derindir kızım...

Sorsalar, bence, bin cihan değersin;
Gönlüme kuvvetsin, gözüme fersin;
Alnımın üstünden neye çekersin,
O minik ellerin serindir kızım?!.
Kolların, boynumda olunca halka;
Ellerin, minnetle açılır hakka...
O kumral saçların hep dalga dalga;
Hülâsa... her halin şirindir kızım!..

[**Millî Mecmû'a**, 11/117 (1 Birinci Kânûn 1929) 35.]

EK: Eski harfli ilk ve son şiiri

Ârif Dündar, "Edirne'de Sultan Selim Câmi'i", *Dergâh*, 1 (15 Nisan 1337) 8.

درگاه نومرو : ۱ ۱۵ نيسان ۳۳۷ هجری : ۸

اورنورد سلطنته سليم جامعی

بوسوك نلاكنك نه در الم ،
 آی اولو . . . . . ای سلطان سام !
 ماره لركدن كوكه بوكسه ان
 آئی ندر آلتنه . . . . .
 بوكون ، بر تریدن دها خزل . . .
 ساتنه ، و ذك آغلایان كوكای
 سنك جنازه كه اذان ار توبور . . .

چاكر چالیدیور ، كونك اولیور ؟
 اك صوكی قانکی یاد ایللر نده ؟
 حانقلر ایگیور مه لركده ؟
 ضیایی تیتیریور هب قندیلرك . . .
 سنی قرجالایان زوالی شهرك
 آرتقی نه بلیلی اوتوبور ، نه ده
 چچاكر آتیور خاص بقیه سنده !
 هر شیده برالم ، هر شیده بر یاس ؟
 ددردن بزه اك شالی بیزت
 اولان جا ملرك بوكواش بونی ؟
 دولمش ادرنه تك سوعلی نونی
 یونان عسكرك نه دلرله ،
 اینم آغلیور آسما بیله !

ای فوجه شمالی ، آی اوسته سنان !
 کیم دبردی که ، پورك اولوبده ویران
 سنك شاه اترك ایچنده برکون
 یونان قرانك سعاده چون
 ایدیلمن دعايه « آمین » دینه چك ؟
 عنالی بایرانی ، بویله ، ایته چك . . .
 بو اوله بر عذاب ، اوله بر دردك ،
 حقیقتهك بوزی او قر سررک
 هر صمدن عادتنا چلدیریبورم ؟
 حالا چیکنه نیر ایشته غرورم . . .
 بو غروری بکا اجدام ویردی ،
 اولنرکه بر زمان تیتیر قزلردی
 دنیانك اك بویوك المرنی . . .
 کورکهك سبزلایان خسته برنی
 شمدی صول الله باعدیریبورکن ،

- اسلامه الهی کوکلردن اینن -

قرآنه ساغی قوبه رق دیدم :

« تا کری ! سن ایچیت آی رب منقم ! »
 « کینهك حدودی ، پایانی بو قدر ! »
 « اوچندن کینك ایانی بو قدر ! »

عارف دوندار

Ârif Dündâr, "Nedâmet", *Hayat*, 1/10 (3 Şubat 1927) 8.

۸

۲ شیلطه ۱۹۲۷

صافی : ۱۰

جیات

ندامت

هر بویوک کدردن الهام آلهرق
هجرانک شاعری اولشم مکر ؛
کوکلی صوکنز بر درده صالحهرق
اختیار اولمادن صولشم مکر ..

اومشده کنجلیکک هوسلرینه
بیوده کندیمی توزوب دورمتم ؛
آلدیقم زهیرمش ، دوا یرینه ،
اونی هرایچشده بن قودورمتم ..

چیلغین املارله - یازیق - عمریمی ،
بر خیال اوغرینه ایتمشم هدر ؛
محبت دینیلن او کور دوکومی ،
چوزمک ایسته دیکه اولشم بتر !

کچمش کونلریمه باقینجه شیمدی ،
دیرمکه : نه قادر زوالیمشم ؛
بروهمه باغلا یوب بوتون امیددی ،
یکرمی بش ییلمه نصل قیمشم !...

عارف روزار